
Řád veřejného pohřebiště statutárního města Brna

Vydaný v souladu s § 19 zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů provozovatelem veřejného pohřebiště dle § 16 odst. 1 zákona.



Čl. I. Úvodní ustanovení

- I.1. Řád veřejného pohřebiště se vydává na základě zákona, po předchozím souhlasu Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 07.11.2023, vydaného pod č.j. JMK 162999/2023. Řád veřejného pohřebiště statutárního města Brna (dále jen „Řád“) upravuje provoz pohřebiště v souladu se zákonem¹⁾ a se zaměřením na to, aby s lidskými pozůstatky a s lidskými ostatky bylo zacházeno důstojně a tak, aby nedošlo k ohrožení veřejného zdraví nebo veřejného pořádku.
- I.2. Provozování pohřebiště je nedílnou součástí veřejné infrastruktury a službou ve veřejném zájmu v samostatné působnosti statutárního města.
- I.3. Pohřebištěm se v souladu se zákonem¹⁾ rozumí prostor určený prioritně k pohřbení lidských pozůstatků nebo uložení zpopelněných lidských ostatků. Má podobu míst pro: hroby a hrobky, nebo úložiště jednotlivých uren, nebo rozptylové či vsypové louky, nebo jejich kombinace. Součástí pohřebiště jsou i čestná pohřebiště, jednotlivé čestné hroby a válečná pohřebiště.
- I.4. Ustanovení tohoto Řádu se vztahují na pohřebiště v těchto k. ú.: Štýřice, Bohunice (Ústřední hřbitov), Židenice, Řečkovice, Líšeň, Královo Pole, Komín, Žebětín, Tuřany, Slatina, Soběšice, Jehnice. Parcely jednotlivých pozemků pohřebiště a staveb na nich umístěných jsou vypsány v Příloze č. 1 tohoto Řádu. Při dělení a scelování pozemků, rozšiřování pohřebiště či změně budov budou tyto změny zapracovány do Přílohy č. 1 a do 15 dnů od změny bude aktualizovaná verze vyvěšena podle čl. XV. odst. 8. Řádu.
- I.5. Provozovatel pohřebiště (dále jen „provozovatel“) uvedených v čl. I. odst. 4. - Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 602 00 Brno, IČO: 44992785 - zajišťuje provozování pohřebiště prostřednictvím příspěvkové organizace Správa hřbitovů města Brna, příspěvková organizace, Vídeňská 96, 639 00 Brno, IČO: 62161598 (dále jen „správce“ či „správce pohřebiště“).
- I.6. Na čestném pohřebišti se pohřbívání osob, jejichž činnost významným způsobem přispěla k lidskému pokroku nebo jež se mimořádně zasloužily o statutární město Brno, řídí Statutem čestného pohřebiště města Brna¹⁰⁾ v platném znění.
- I.7. Na péči o pohřebiště nebo jeho části včetně hrobových zařízení, jež jsou zapsány v seznamu kulturních památek, nebo se nacházejí na území památkového zájmu, nebo jsou v seznamu vojenských válečných hrobů a pohřebiště³⁾, civilních válečných hrobů a pohřebiště, se vztahují zvláštní předpisy²⁾ za jejichž dodržování zodpovídá provozovatel.
- I.8. Řád je závazný pro provozovatele – statutární město Brno, správce a dále pro subjekty, zajišťující pohřební služby, pro obstaravatele pohřebních a jiných úkonů, nájemce hrobových a urnových míst, objednatele a zhotovitele služeb, návštěvníky pohřebiště včetně osob, které zde s prokazatelným souhlasem správce pohřebiště nebo nájemce provádějí práce a pro ostatní veřejnost.

Čl. II. Provozní doba pohřebiště a způsoby pohřbívání

- II.1. Pohřebiště jsou veřejně přístupná místa, která jsou veřejnosti obecně zpřístupněna takto:
leden, únor, listopad, prosinec 7–17 hod.
březen, říjen 7–18 hod.
duben až září 7–19 hod.
- II.2. Mimo vymezenou dobu jsou pohřebiště uzamčena. Správce pohřebiště je oprávněn formou příkazu ředitele s obecnou závazností, jehož vyvěšení a umístění vždy společně s Řádem anebo výňatkem Řádu se řídí čl. XV. odst. 8. tohoto Řádu, provozní dobu pohřebiště dočasně či pro předem vymezené období (zejm. prodloužení provozní doby v období před Památkou zesnulých, Vánoci a Velikonoci) upravit, případně dočasně omezit či zakázat přístup veřejnosti. Správce je vedle toho oprávněn povolit odůvodněnou výjimku individuálním povolením. Oprávněnými důvody dočasného omezení nebo zákazu přístupu veřejnosti na pohřebiště nebo jeho části je např. doba provádění terénních úprav, manipulování se zetlelými, nezetlelými i zpopelněnými lidskými ostatky v rámci pohřebiště, exhumace, výskyt sněhu, náledí apod., případně další důvody, pokud nelze zajistit bezpečnost návštěvníků.

- II.3. Způsoby pohřbívání a vybavenost na jednotlivých pohřebištích jsou vypsány v Příloze č. 2 tohoto Řádu. Při změně způsobů pohřbívání na jednotlivých pohřebištích budou tyto změny zapracovány do Přílohy č. 2 a do 15 dnů od změny bude aktualizovaná verze vyvěšena podle čl. XV. odst. 8. tohoto Řádu.

Čl. III.

Povinnosti a činnost provozovatele a správce pohřebiště a rozsah poskytovaných služeb

- III.1. Provozovatel pohřebiště rozhoduje ve sporech mezi nájemci hrobových míst a správcem.
- III.2. Správce je povinen provozovat pohřebiště v souladu s tímto Řádem, zákonem¹⁾ a zvláštními právními předpisy⁴⁾, zejména je povinen:
- provádět výkopy hrobů, exhumace, ukládat zpopelněné ostatky (vsypy, rozptyly, uložení uren), ukládat lidské pozůstatky a zabezpečovat služby související s pohřbíváním, tuto povinnost může zajistit i u třetího subjektu po protokolárním předání pracoviště a nejbližšího okolí,
 - vydávat za provozovatele pohřebiště souhlas k exhumaci lidských ostatků na daném veřejném pohřebišti dle § 22 odst. 7 zákona a tohoto Řádu,
 - umožnit oprávněným osobám v souladu s § 4a zákona manipulaci se zetlelými, nezetlelými i zpopelněnými lidskými ostatky v rámci pohřebiště nebo provedení exhumace (pokud byl k exhumaci vydán souhlas) za podmínek stanovených zákonem a tímto Řádem,
 - uzavírat smlouvy o nájmu hrobových míst s oprávněnými osobami za podmínek stanovených tímto Řádem s tím, že všem osobám – zájemcům o nájem je povinen stanovit stejné podmínky pro sjednání nájmu dle typu hrobového místa,
 - vést evidenci o hrobových místech a o uložení lidských pozůstatků nebo ostatků na pohřebištích, včetně „listů o prohlídce zemřelého“, popř. další evidenci související s provozováním pohřebiště v souladu se zákonem¹⁾,
 - zřizovat místa pro hroby, hrobky,
 - pronajímat smuteční obřadní síně,
 - zajistit obsluhu a provoz veřejných WC,
 - zajistit vrátní službu,
 - spravovat a udržovat objekty na pohřebišti (obřadní síně, márnice, komunikace, oplocení apod.),
 - udržovat veřejnou zeleň na pohřebišti podle platné vyhlášky města⁷⁾,
 - předkládat provozovateli návrhy na rozvoj a modernizaci pohřebiště,
 - zajišťovat předání odpadů k odstraňování,
 - zabezpečovat pořádek a čistotu na pohřebištích uvedených v Příloze č. 1, včetně údržby opuštěných hrobových míst a společných hrobů
 - zdržet se ve styku s pozůstalými chování nešetrného k jejich citům a umožnit při smutečních obřadech účast registrovaných církví, náboženských společností a jiných osob v souladu s projevenou vůlí zemřelé osoby, a pokud se tato osoba během svého života ke smutečnímu obřadu nevyslovila, také v souladu s projevenou vůlí osob uvedených v § 114 odst. 1 občanského zákoníku, je-li správci známa,
 - vyřizovat stížnosti včetně reklamací souvisejících s provozem a správou pohřebiště,
 - vykonávat dozor nad dodržováním tohoto Řádu.
- III.3. Správce je povinen informovat nájemce, případně vlastníky, kteří neodstraní nebo neodeberou hrobová zařízení do dne zrušení pohřebiště nebo do dne ukončení nájmu, že pokud se do 3 let o tyto věci nepřihlásí, bude s nimi naloženo jako s věcmi opuštěnými. Podrobnosti stanoví Postup při nakládání s nalezeným a opuštěným hrobovým zařízením.
- III.4. Správce pohřebiště je povinen během doby trvání nájmu zajistit k hrobovému místu přístup a zdržet se jakýchkoliv zásahů do hrobového místa, s výjimkou případů, kdy je nezbytné bezodkladně zajistit bezpečný a plynulý provoz pohřebiště. Těmito případy se rozumí zejména:
- živelná pohroma,
 - práce spojené s provedením pohřbení v okolních hrobech,

- údržba zeleně,
 - opravy na pohřebištích,
 - kamenosochařské práce na okolních hrobech apod.
- III.5. Správce pohřebiště je povinen písemně upozornit nájemce na skončení sjednané doby nájmu nejméně 90 dnů před jejím skončením. Nejsou-li mu trvalý pobyt nebo sídlo nájemce známy, uveřejní tuto informaci na veřejné tabuli umístěné na příslušném pohřebišti, včetně umístění tabulky či nálepky na předmětném hrobovém místě, nejméně 60 dnů před skončením sjednané doby nájmu. Podrobnosti stanoví Postup při nakládání s nalezeným a opuštěným hrobovým zařízením.
- III.6. Správce je povinen písemně (protokolárně) předložit provozovateli pohřebiště alespoň 1x ročně návrh na předání náhrobků a ostatního hrobového zařízení, které si nájemce neodebere nebo nezajistí prokazatelně jeho odstranění do 30 dnů po skončení nájmu, ač byl k tomu vyzván.
- III.7. Při nakládání s hrobovým zařízením jako s věcí opuštěnou bude správce pohřebiště postupovat nejen podle občanského zákoníku a Postupu při nakládání s nalezeným a opuštěným hrobovým zařízením, ale také ve smyslu čl. 24 a 30 bilaterální českoněmecké Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci č. 521/1992 Sb. Řešení všech problémů spojených s péčí o opuštěné německé hroby by mělo probíhat v duchu smíření. Podrobnosti viz Příručka pro obce k péči o opuštěné německé a další hroby v České republice, Úřad vlády, Praha 2017.
- III.8. Správce pohřebiště vede evidenci související s provozováním pohřebiště v rozsahu dle § 21 zákona elektronickou formou. Tiskové sestavy, jejichž hřbet následně sváže, vytváří jednou ročně.
- III.9. V případě zákazu pohřbívání bezodkladně písemně informovat nájemce hrobových míst, pokud je mu známa jejich adresa a současně informovat veřejnost o tomto zákazu v místě na daném pohřebišti obvyklém.
- III.10. V případě rušení pohřebiště provozovatel postupuje dle ustanovení § 24 zákona a je bezodkladně povinen ve směru k zúčastněným osobám a veřejnosti splnit veškerou informační povinnost.
- III.11. Na pohřebištích statutárního města Brna jsou správcem poskytovány tyto služby dle vybavenosti specifikované v Příloze č. 2 tohoto Řádu:
- a) Základní – nezbytné pro řádný chod pohřebiště
- nájem místa – pro hroby, hrobky k uložení lidských pozůstatků,
 - pro uložení lidských ostatků v urnách,
 - na vsypové loučce,
 - v kolumbáriích,
 - správa pohřebiště a objektů na pohřebištích,
 - vedení předepsané evidence související s provozováním pohřebiště,
 - zveřejňování informací v místě na daném pohřebišti obvyklém pro potřeby nájemců a veřejnosti,
 - vykonávání dozoru nad dodržováním Řádu,
 - běžná údržba pohřebiště včetně zeleně, oplocení, mobiliáře a inženýrských sítí,
 - běžná údržba komunikací a zpevněných ploch,
 - zajišťování svozu, odvozu odpadů,
 - běžná údržba a úprava společných hrobů, vojenského pohřebiště a ve sjednaném rozsahu i čestných hrobových míst,
 - dozor a úklid veřejných WC na pohřebištích zřízených správcem.
- b) Individuální – na požadavek nájemce nebo vlastníka hrobového zařízení či hrobky (nejsou kalkulovány v ceně nájmu)
- výkopové práce související s pohřbením, nebo exhumací
 - ukládání zpopelněných lidských ostatků (vsyp, rozptyl, uložení urny)
 - provádění exhumací
 - údržba a úprava hrobových míst
 - půjčování nářadí (Ústřední hřbitov a Židenice)
 - prodej hřbitovních doplňků
 - pronájem smuteční obřadní síně k obřadům

Čl. IV. Povinnosti návštěvníků pohřebišť

- IV.1. Návštěvníci jsou povinni zdržet se takového jednání, které by mohlo přinést újmu na mravním cítění pozůstalých a veřejnosti, nebo které by se dotýkalo důstojnosti zemřelých, a chovat se šetrně k zařízení, vybavení a zeleni na pohřebištích.
- IV.2. Na pohřebištích se zakazuje:
- a) přístup podnapilým osobám a požívání alkoholických nápojů, omamných a psychotropních látek,
 - b) jízda na kolech, kolečkových bruslích, koloběžkách, skateboardech apod.,
 - c) vstup se zvířaty, s výjimkou asistenčních psů, vodících psů nevidomých a služebních zvířat Policie ČR a Městské policie Brno,
 - d) hlučné chování a pouštění přenosných nosičů zvuku,
 - e) odhazování odpadků mimo nádob k tomu určených; pokud je zavedeno třídění, je nutno to respektovat,
 - f) ukládání nádob, náradí a jiných předmětů na zelené pásy kolem hrobových míst,
 - g) odnášení vody z areálu pohřebišť, voda je určena pouze k provozním účelům a na zalévání zeleně na pronajatých hrobových místech, voda není pitná,
 - h) provádění jakýchkoliv zásahů do zeleně vysazené správcem pohřebiště bez jeho souhlasu,
 - i) používání prostorů pohřebišť a jejich vybavení k jiným účelům, než k jakým jsou určeny.
- IV.3. Návštěvníci jsou povinni opustit pohřebiště do stanovené uzavírací doby bez upozornění.
- IV.4. Děti do 10 let mají na pohřebiště přístup pouze v doprovodu dospělé osoby.
- IV.5. Vozidla (s výjimkou invalidních vozíků) mohou na pohřebiště vjíždět a zde se zdržovat pouze se souhlasem správce po předchozí úplatě dle ceníku a za podmínek stanovených správcem. Jde zejména o dodržování vyhrazených jízdních tras, maximální povolené rychlosti apod. Vozidla do areálu pohřebišť jsou vpuštěna nejpozději 1 hod. před koncem provozní doby. Vozidlo musí pohřebiště opustit nejpozději 30 min. před ukončením provozní doby. Chodci mají vždy přednost před vozidly. Řidiči vyjíždějící z areálu pohřebiště jsou povinni správci umožnit kontrolu celého vozidla v souladu se souhlasem projeveným před vjezdem na pohřebiště. Vozidla invalidních občanů a osob tělesně postižených jsou zproštěna úplaty 2x měsíčně.
- IV.6. Pojízdne a zpevněné plochy na pohřebištích je povoleno používat k parkování vozidel jenom v provozní době pohřebišť, na nezbytně nutnou dobu, a pouze tak, aby tím nebyl omezován pohyb jiných vozidel. Není dovoleno provádět na veřejném pohřebišti opravy, údržbu a mytí vozidel.
- IV.7. Parkoviště uvnitř pohřebiště je povoleno užívat krátkodobě a na dobu nezbytně nutnou k parkování vozidel návštěvníků pohřebiště a účastníků smutečních obřadů. Užívání tohoto parkoviště k podnikatelské činnosti nebo k reklamě je zakázáno.
- IV.8. Návštěvníci musí respektovat omezení nebo správcův zákaz přístupu na pohřebiště nebo do jeho částí z oprávněných důvodů (terénní úpravy, náledí, vichřice, exhumace apod.) na vymezenou dobu.
- IV.9. Vstup na vsypové a rozptylové loučky je pro veřejnost zakázán. Věnce, kytice (bez nádob na vodu) a svíčky lze umísťovat jen na plochy, které jsou na vsypových a rozptylových loučkách k tomuto účelu vyhrazeny. Správce je oprávněn zvadlé nebo jinak znehodnocené květinové dary, příp. jiné hřbitovní doplňky odstranit.
- IV.10. Svítilny a svíčky je možno na pohřebištích rozsvěcovat na jednotlivých hrobových místech pouze tehdy, jsou-li vhodným způsobem zabezpečeny, aby nezpůsobily požár. Na vsypových a rozptylových loučkách je dovoleno rozsvěcovat svíčky jen na vyhrazených plochách. Na čestných hrobech je dovoleno rozsvěcovat svítilny a svíčky jen na takovém místě, kde nemohou poškodit hrobové zařízení stékajícím voskem, kromě olejových lamp. V odůvodněných případech může správce používání otevřeného ohně (svíček aj.) omezit nebo zakázat.

- IV.11. Ukládání nádob, nářadí, jiných předmětů, včetně dílů hrobového zařízení na zelené pásy a místa kolem hrobových míst není dovoleno. Nádoby na odpady na pohřebištích slouží jen pro ukládání odpadu z pohřebiště mimo odpadu stavebního. Pokud je na pohřebištích zavedeno třídění odpadu, je nutno toto opatření respektovat.
- IV.12. Pořádání pietních, vzpomínkových či jiných akcí na pohřebišti je možné po projednání se správcem a po jeho schválení s tím, že žádost je nutné podat alespoň 30 dní před konáním akce. Tyto akce by zpravidla měly končit nejpozději 30 minut před uzavřením příslušného pohřebiště. Tím není dotčena povinnost svolavatele předem oznámit shromáždění podle zvláštního předpisu⁶⁾.
- IV.13. Na pohřebištích je povoleno provádět jakékoliv práce pouze v takovém rozsahu a takovým způsobem, který stanoví tento Řád a správce.
- IV.14. Smuteční obřadní síň slouží k obřadům pro rozloučení s lidskými pozůstatky v konečné rakvi před uložením do hrobu, hrobky, nebo odvozem ke zpopelnění, nebo k rozloučení se zpopelněnými lidskými ostatky, a to všem osobám, i členům jakékoli registrované církve, za rovných podmínek. Provozní doba se upravuje podle potřeby provozních možností správce.
- IV.15. Smuteční obřadní síň lze užívat pouze na základě uzavřeného smluvního vztahu mezi správcem a objednatelem a za úplaty dle platného ceníku.
- IV.16. Všechny osoby, vykonávající činnosti, související se zajištěním řádného provozu pohřebiště, jsou povinny tak činit v souladu se zákonem a ostatními právními normami, upravujícími takovou činnost, dodržovat tento Řád, a to vždy s vědomím správce pohřebiště, nebo s jeho předchozím souhlasem, je-li ho dle tohoto Řádu potřeba.
- IV.17. Na pohřebištích je dovoleno umístění reklam pouze na vyhrazených místech po předchozím souhlasu správce pohřebiště. Není dovoleno umístění reklam na stromech ani zařízeních pohřebiště ani hrobových místech a hrobových zařízeních ani jiné formy reklamy nebo nabídek.
- IV.18. Na pohřebištích a v bezprostředním okolí není rovněž dovoleno pořádat prezentační akce soukromých subjektů zaměřené na výkon následné služby či prodej jimi nabízeného zboží. Všechny subjekty, které chtějí vykonávat jakékoli práce či služby na pohřebištích, mají oznamovací povinnost k této činnosti vůči správci pohřebiště. Správce může těmto subjektům účtovat přiměřené náklady za využívání služeb na pohřebištích s ohledem na charakter poskytovaných prací či služeb, např. za používání vody, a to i paušálně pokud jde o na pohřebišti soustavně poskytované práce či služby.

Čl. V. Povinnosti nájemce hrobového místa

- V.1. Převzít, užívat a zajistit údržbu pronajatého hrobového místa a jeho zařízení v souladu s tímto Řádem a zákonem¹⁾.
- V.2. Zajistit, aby plocha hrobového místa nezarůstala nevhodným porostem, který by narušoval svým vzhledem okolí, průběžně zajišťovat údržbu hrobového místa tak, aby travní porost nedosáhl květenství (vymetání trav), jakož i průběžně zajišťovat údržbu hrobového zařízení na vlastní náklady tak, aby jejich stav nebránil užívání hrobových míst ostatních nájemců a dalších osob a neohrožoval bezpečnost na pohřebištích.
- V.3. Nájemce hrobového místa je povinen zajistit, aby plocha hrobového místa byla po celou dobu trvání nájmu ohraničena hrobovým rámem zřízeným ve lhůtě v souladu s čl. VI. odst. 6. Řádu.
- V.4. Odstranit včas znehodnocené květinové a jiné dary, odpad z vyhořelých svíček apod. V případě, že takto neučiní sám, je správce oprávněn odstranit a likvidovat zvadlé kytice, věnce nebo jiné ozdoby, které narušují estetický vzhled pohřebiště.
- V.5. Zajistit na vlastní náklady po provedených pohřbech do země úpravu pohřbívací plochy hrobového místa.
- V.6. Zajistit na vlastní náklady, nejpozději do dne skončení nájmu hrobového místa, odstranění hrobového zařízení či nadzemní části hrobky, jinak s nimi bude naloženo v souladu se zákonem¹⁾ a smlouvou o nájmu hrobového místa.
- V.7. Realizovat záměr výstavby hrobky a hrobového zařízení až po obdržení předchozího písemného souhlasu správce a řídit se při práci jeho pokyny.

- V.8. Oznamovat správci veškeré změny údajů potřebných pro vedení evidence pohřebiště, zejména adresu.
- V.9. Neprodleně zajistit opravy hrobového zařízení, pokud je narušena jeho stabilita či technický stav a ohrožuje tím zdraví, životy, nebo majetek dalších osob. Pokud tak nájemce neučiní ani po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě správce, je správce pohřebiště oprávněn zajistit bezpečnost na náklady a riziko nájemce hrobového místa. Pokud je bezprostředně ohroženo zdraví, může správce zajistit bezpečnost neprodleně, a to na náklady nájemce.
- V.10. Je zakázáno odkládat díly hrobového zařízení na sousední hrobová místa, nebo je opírat o sousední hrobová zařízení.
- V.11. Při uzavření nájemní smlouvy sdělit správci, kdo je vlastníkem hrobky nebo hrobového zařízení a bezodkladně hlásit změny vlastníkům, a to předložením smlouvy o převodu uvedených věcí do vlastnictví jiné osoby.
- V.12. Dodržovat zákaz manipulace s lidskými ostatky. Se zpopelněnými ostatky může nájemce manipulovat a ukládat je pouze se souhlasem správce. Nájemce je povinen poskytnout správci veškeré údaje, jejichž vedení je předepsáno § 21 odst. 1 zákona.
- V.13. Nepřenechat hrobové místo do podnájmu třetí osobě.
- V.14. Zařízení a vybavení pohřebiště užívat v souladu s Řádem.
- V.15. V případě dalšího uložení lidských pozůstatků splnit povinnost doplatit zbývající částku nájemného za hrobové místo a služby s tím spojené do skončení stanovené tlecí doby.
- V.16. Instalovat lavičky a jinou vybavenost pouze se souhlasem správce. Součástí tohoto souhlasu je i stanovení rozměru, tvaru a způsobu umístění a udržovat je v řádném stavu. Lavičky mohou používat všichni návštěvníci pohřebiště.
- V.17. Strpět číselné označení hrobových míst provedené správcem, tato čísla nepřemísťovat, nepoškozovat a nepoužívat k jiným účelům.
- V.18. Strpět na hrobovém místě vhodně umístěný odkaz na uveřejněnou informaci ve vývěsce týkající se upozornění nájemce na skončení doby nájmu či jiné oznámení.
- V.19. Strpět uvedení všech zemřelých, jejichž ostatky jsou uloženy v pronajatém hrobovém místě v online aplikaci GIS Hřbitovy na internetové adrese www.gis.brno.cz. GIS Hřbitovy je internetová aplikace, která je veřejně přístupná a slouží k zobrazení a nalezení polohy konkrétního hrobového místa na pohřebištích ve městě Brně a k databázi zemřelých osob, jejichž ostatky jsou uloženy v konkrétním hrobovém místě na jednotlivých pohřebištích na území města Brna. Aplikace uvádí č. hrobového místa, skupinu, jméno a příjmení zemřelých osob, jejich data narození a úmrtí, a to historicky. Zobrazení údajů se netýká pouze (výlučně) údajů jedné rodiny (rodu), ale i zemřelých a uložených osob z předchozích dob tak, jak se konkrétní hrobové místo historicky postupně obsazovalo. Nelze garantovat absolutní aktuálnost či přesnost údajů v aplikaci GIS Hřbitovy.
- V.20. Není dovoleno umístění dočasného anebo trvalého reklamního sdělení na pronajatém hrobovém místě ev. takové reklamní sdělení uvádět na hrobce nebo hrobovém zařízení. Za reklamní sdělení se považuje zejména uvedení údajů o podnikatelské činnosti zhotovitele hrobového zařízení nebo hrobky, kontaktní údaje (telefonní kontakt, e-mail, internetové odkazy), případně jakákoliv jiná sdělení obchodní povahy.

Čl. VI. Užívání hrobového místa

- VI.1. Žádný zájemce o nájem místa na pohřebišti nemá nárok na přivlastnění (okupaci) opuštěného hrobového místa, nebo na jiné, individuální umístění hrobu a hrobového zařízení v rámci hrobového místa.
- VI.2. Nájem hrobového místa (dále jen nájem) vzniká na základě smlouvy o nájmu hrobového místa uzavřené mezi pronajímatelem – statutárním městem Brnem a nájemcem. K uzavírání těchto smluv je pověřen správce pohřebiště. Smlouva o nájmu musí mít písemnou formu (v listinné či v elektronické podobě formou uzavření přes Brno iD) a musí obsahovat výši nájemného a výši úhrady za služby spojené s nájmem. Výše ceny nájemného je stanovena regulovanou cenou statutárního města Brna. Výpočet ceny za služby s nájmem spojené provádí na základě reálných

nákladů správce. Všem osobám – zájemcům o nájem je správce pohřebiště povinen stanovit stejné podmínky pro sjednání nájmu dle typu hrobového místa.

- VI.3. K uzavření smlouvy o nájmu hrobového místa je zájemce o nájem povinen poskytnout pronajímateli veškeré podklady, které si pronajímatel pohřebiště vyžádá. Pronajímatel je povinen **vést zejména tyto údaje**:
- a) jméno a příjmení zemřelé osoby, jejíž lidské pozůstatky nebo ostatky jsou na pohřebišti uloženy, místo a datum jejího narození a úmrtí,
 - b) list o prohlídce zemřelého nebo doklad o zpopelnění,
 - c) záznam o nebezpečné nemoci, pokud lidské pozůstatky, které byly uloženy do hrobu nebo hrobky, byly touto nemocí nakaženy,
 - d) údaje o jiných lidských pozůstatcích v rozsahu identifikace jiných lidských pozůstatků,
 - e) jméno, příjmení, adresu místa trvalého pobytu a data narození nájemce hrobového místa, jde-li o fyzickou osobu, nebo obchodní jméno, název nebo obchodní firmu, sídlo a identifikační číslo osoby nájemce hrobového místa, jde-li o právnickou osobu,
 - f) datum uzavření nájemní smlouvy a dobu trvání závazku včetně údajů o změně smlouvy,
 - g) údaje o hrobce a hrobovém zařízení daného hrobového místa, včetně údajů o vlastníkovi, není-li vlastníkem nájemce, a to nejméně v rozsahu jméno, příjmení, trvalý pobyt, datum narození.
 - h) jméno, příjmení, adresu místa trvalého pobytu a další kontakty na osoby, které budou po smrti nájemce na základě určené posloupnosti pokračovat v nájmu, tyto údaje lze poskytnout i samostatnou písemnou žádostí.
- VI.4. Změny výše uvedených údajů a skutečností je nájemce povinen bez zbytečného odkladu oznámit správci pohřebiště.
- VI.5. Platným uzavřením nájemní smlouvy k hrobovému místu na pohřebišti vzniká nájemci právo zřídit na místě hrob a hrobové zařízení a vysázet květiny (seznam doporučených rostlin k výsadbě je uveden v Příloze č. 3 Řádu), to vše v souladu s obsahem nájemní smlouvy, tímto Řádem a pokyny správce pohřebiště, s následnou možností uložit v tomto místě lidské pozůstatky a lidské ostatky.
- VI.6. Nájem lze sjednat i na dobu před pohřbením nebo uložením urny. V případě, že se jedná o nové hrobové místo, musí být hrobový rám postaven do 3 měsíců od uzavření nájemní smlouvy. Pokud je nájemní smlouva uzavřena v zimním období, potom do 3 měsíců po ukončení tohoto období.
- VI.7. V případě, že se jedná o nájem hrobového místa v podobě hrobu, musí být doba, na niž se smlouva o nájmu uzavírá, stanovena tak, aby od pohřbení mohla být dodržena tlecí doba stanovená pro pohřebiště, na němž se hrob nachází. Doba doplatková se používá při pohřbení zemřelého s tlecí dobou a úhradu za tuto dobu je nutno doplatit do délky tlecí doby. Na žádost nájemce lze sjednat i delší nájem na dobu určitou, nejdéle na dobu 20 let, popř. se souhlasem správce i na dobu kratší.
- VI.8. Správce pronajímá hrobová místa tak, aby vznikaly ucelené řady, oddíly či skupiny stejného charakteru a rozměrů. Nájem se poskytuje postupným zaplňováním a doplňováním řad a nikdo nemá nárok na individuální umístění mimo vymezený prostor.
- VI.9. Ukládání vykopané zeminy při výkopu vedlejšího hrobu a nutné kamenické práce na přilehlém hrobovém místě, to vše v odůvodněných případech a na nezbytně nutnou dobu, není omezením práva nájemce ve smyslu § 25 zákona. Dojde-li k zásahu do hrobového místa, nebo zařízení a vznikne-li tímto škoda, je povinen hrobové místo uvést do původního stavu, nebo škodu nahradit ten, kdo škodu způsobil. To platí i v případě, že škůdce ke své činnosti přibral třetí osobu.
- VI.10. Je-li nájemcem hrobového místa více spolunájemců, vyberou si tito ze svého středu jednoho, který bude zmocněn ostatními zastupovat je při komunikaci a jednáním se správcem v minimálním rozsahu pro zasílání upozornění na konec nájmu, návrhy smluv, předpisy a inkasa podílů úhrad ceny nájmu a služeb spojených. Zmocnění se nevztahuje na uzavírání smlouvy o nájmu a službách spojených. Bude-li kterýkoliv spolunájemce požadovat jednání a komunikaci či korespondenci s provozovatelem jednotlivě, uhradí provozovateli více náklady s tím spojené nad míru obvyklou dle ceníku.
- VI.11. Jestliže nájemce podá před uplynutím sjednané doby nájmu návrh na prodloužení smlouvy o nájmu a plní své povinnosti dle zákona o pohřebnictví § 25 odstavec 4, může správce

pohřebiště jeho návrh odmítnout jen v případě, že má být pohřebiště zrušeno podle § 24 zákona o pohřebnictví.

- VI.12. Změna nájemce musí být provedena novou smlouvou anebo na základě písemné dohody mezi dosavadním nájemcem a novým zájemcem o nájem hrobového místa (postupníkem), která bude schválena pronajímatelem.
- VI.13. V případě úmrtí nájemce nájemní vztah na základě zákona přechází na osobu, kterou nájemce určil, popřípadě na svěřenský fond určený nájemcem, je-li nájemcem fyzická osoba a není-li přechod nájmu na určenou osobu možný, anebo neurčil-li nájemce nikoho, přechází právo nájmu na jeho manžela, není-li ho, na jeho děti, není-li jich, na jeho rodiče, není-li jich, na jeho sourozence; nežijí-li, pak na jejich děti. Není-li přechod práva nájmu na žádnou z těchto osob možný, přechází právo nájmu na dědice zemřelého. Osoba, na niž právo nájmu přešlo, je povinna sdělit správci pohřebiště bez zbytečného odkladu údaje potřebné pro vedení evidence veřejného pohřebiště; to platí i pro správce svěřenského fondu.
- VI.14. Převod nebo přechod vlastnického práva k hrobce nebo hrobovému zařízení je nabyvatel povinen písemně oznámit správci bez zbytečného odkladu a předložit mu smlouvu o převodu uvedených věcí do vlastnictví jiné osoby.
- VI.15. Před uplynutím doby nájmu zaniká nájem hrobového místa:
- a) dohodou nájemce a správce,
 - b) odstoupením od smlouvy o nájmu hrobového místa ze strany správce, s výjimkou smlouvy o nájmu hrobového místa, kde dosud neuplynula stanovená tlecí doba, jestliže nájemce neuhradí dlužné nájemné nebo úhradu za služby spojené s nájmem do 3 měsíců ode dne, kdy ho k tomu správce písemně vyzval,
 - c) je-li z důvodu veřejného zájmu výjimečně nutné pohřebiště zrušit před uplynutím závazných lhůt,
 - d) výpovědí ze strany nájemce bez udání důvodu,
 - e) výpovědí ze strany pronajímatele z důvodu porušení povinností nájemce vyplývajících ze smlouvy o nájmu hrobového místa.
- VI.16. Výpověď smlouvy o nájmu musí být doručena správci pohřebiště ve lhůtě 3 měsíců před datem, k němuž má být smlouva zrušena. Dnem doručení počíná běžet výpovědní doba. K zániku nájmu hrobového místa výpověď nemůže dojít v průběhu tlecí doby.
- VI.17. Po zániku nájmu se lidské ostatky, o jejichž nové uložení se bývalý nájemce nepostaral, ponechají na dosavadním místě. Při nájmu hrobového místa novému nájemci budou tyto lidské ostatky uloženy pod úroveň dna tohoto hrobu. Ponechané zpopelněné lidské ostatky se vyjmou a uloží se do společného hrobu, a to bez úředních schránek.
- VI.18. Pokud se hrobka stala opuštěnou po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (tj. od 1. ledna 2014), bude od 1. ledna 2024 provozovatelem pohřebiště provedena nabídka příslušnému Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Pokud se hrobové zařízení stalo opuštěným po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (tj. od 1. ledna 2014), postupuje se dle ustanovení § 1045 a § 1050 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Podrobnosti jsou uvedeny v Postupu při nakládání s nalezeným a opuštěným hrobovým zařízením.
- VI.19. Pokud byla hrobka opuštěna před účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (tj. před 1. lednem 2014), bude zaevidována do majetku obce, která je vlastníkem pozemku (viz ustanovení § 3056 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) nebo obce, která je provozovatelem pohřebiště (viz ustanovení § 996 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Oznámení o novém vlastníkově hrobky, která se tímto postupem stala hrobkou obecní, se zveřejní vhodným způsobem na veřejném pohřebišti (např. ve vývěsní skřínce). U opuštěného hrobového zařízení probíhá postup shodně.
- VI.20. Nájem místa je možný i včetně stávajícího hrobového zařízení. Jednotlivá volná hrobová zařízení je možno zájemcům odprodat i bez uzavření nájemní smlouvy anebo si je můžou zájemci tzv. „adoptovat“ dle podmínek stanovených správcem.
- VI.21. Postup při opuštění hrobových zařízení na veřejném pohřebišti je upraven v Postupu při nakládání s nalezeným a opuštěným hrobovým zařízením.

- VI.22. Správce je povinen udržovat aktuální plán pohřebiště s vedením evidence volných hrobových míst. Zájemcům o uzavření nájemní smlouvy je povinen na jejich žádost nechat nahlédnout do plánu pohřebiště a evidence volných míst.

Čl. VII. Ukládání lidských pozůstatků, zpopelněných lidských ostatků, exhumace

- VII.1. Na pohřebištích se pohřbívají lidské pozůstatky a ukládají zpopelněné ostatky zemřelých osob, které ke dni úmrtí měly trvalé bydliště na území města Brna, osob, které zemřely na území města Brna nebo jejichž lidské pozůstatky byly nalezeny, případně vyloženy z dopravního prostředku, došlo-li k úmrtí v průběhu jízdy. Lidské pozůstatky osob, u nichž nebyla zjištěna totožnost, mohou být pohřbeny pouze uložením do hrobu nebo hrobky.
- VII.2. Části těla odebrané v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb¹¹ (tzv. „anatomicko-patologický odpad“), přičemž zdravotní služby byly poskytnuty Fakultní nemocnicí Brno, jsou po zpopelnění ukládány do společného hrobu umístěného ve skupině č. 48, řada č. 1, hrobové místo č. 36. Zpopelnění anatomicko-patologického materiálu zajišťuje poskytovatel zdravotních služeb.
- VII.3. Zemřelí mohou být na pohřebišti pohřbeni jen s prokazatelným souhlasem správce pohřebiště po předložení listu o prohlídce zemřelého, a to zpravidla před vydáním povolení k výkopu hrobu.
- VII.4. Výkop nebo otevření hrobu musí být u správce pohřebiště objednány nejpozději 3 pracovní dny před pohřbem, den pohřbu v to nepočítaje. Přijetí objednávky musí být správcem potvrzeno. O nedělích a státních svátcích se nepohřbívá. V zimním období (1. 11. až 31. 3.) je čas posledního pohřbu z kostelů ve 13,00 hod. a z obřadních síní ve 14,00 hod., v letním období (1. 4. – 31. 10.) z kostelů ve 14,00 hod. a z obřadních síní v 15,00 hod.
- VII.5. Dovolují-li to kapacitní možnosti, lze na pohřebištích pohřbít lidské pozůstatky nebo uložit lidské ostatky zemřelých osob i z jiných měst a obcí, požádá-li o to objednatel pohřbu.
- VII.6. Obdobně jako při přijímání lidských pozůstatků k pohřbení správce dbá na to, aby převzetí nezpopelněných lidských ostatků bylo doloženo alespoň úmrtním listem a objednávkou s uvedením, o čí ostatky se jedná, odkud jsou (číslo hrobu a název pohřebiště) a v zájmu koho se exhumace a převoz prováděl (číslo objednávky a smluvní strany); u urny postačí předložit doklad o zpopelnění, který obsahuje údaje shodné s identifikačním štítkem. Tyto dokumenty by měly být podkladem i pro evidenci související s provozováním pohřebiště.
- VII.7. Zpopelněné lidské ostatky je možné uložit a vyjmout na pohřebišti vždy jen se souhlasem nájemce hrobového místa a správce pohřebiště a způsobem, který odpovídá podmínkám ukládání na daném pohřebišti; u hrobů zpravidla k nohám, jinak v ochranném obalu.
- VII.8. Hroby pro ukládání lidských pozůstatků musí splňovat následující požadavky:
- a) jejich hloubka musí být u dospělých osob a dětí od 10 let nejméně 1,5 m, u dětí mladších 10 let nejméně 1,2 m,
 - b) dno hrobu musí ležet nad úrovní kolísání hladiny podzemní vody,
 - c) boční vzdálenosti mezi jednotlivými hroby musí činit nejméně 0,3 m,
 - d) rakev s lidskými pozůstatky musí být po uložení do hrobu zasypána zkypranou zemínou ve výši min. 1,2 m.
- VII.9. V době po úmrtí nájemce, má-li být tento uložen do hrobu, jehož byl nájemcem, zajistí správce úhradu nájemného na dobu tlecí od vypravitele pohřbu nebo jiné zmocněné osoby.
- VII.10. Před uplynutím tlecí doby mohou být do téhož hrobu uloženy další lidské pozůstatky, pokud je možné je umístit nad úroveň naposledy pohřbených lidských ostatků a vrstva ulehle zemin y nad rakví bude činit nejméně 1 m.
- VII.11. Nezpopelněné i zpopelněné lidské ostatky mohou být exhumovány, tj. přemístěny nebo převezeny na jiné pohřebiště, pouze na písemnou a odůvodněnou žádost nájemce hrobového místa a nájemce nového hrobového místa na jiném pohřebišti, a to jen s písemným souhlasem správce pohřebiště. Převoz exhumovaných nezpopelněných lidských ostatků na jiné pohřebiště musí být předem objednan u provozovatele pohřební služby a objednávka k žádosti přiložena. Nájemce hrobového místa doloží k žádosti o exhumaci vždy skutečnost úmrtí podle § 22 odst. 2

zákona a písemný souhlas osoby uvedené v § 114 odst. 1 občanského zákoníku. Před exhumací nezetlelých lidských ostatků musí nájemce hrobového místa písemně požádat o souhlas také krajskou hygienickou stanicí. Náklady na exhumaci hradí ten, kdo o ni požádal. Správce pohřebiště zajistí při exhumaci provoz na pohřebišti tak, aby nebyl narušen veřejný pořádek a aby byl vyloučen přenos možné nákazy.

- VII.12. Jestliže jsou lidské ostatky uloženy v hrobce, pak k jejich přemístění, pokud nemá být rakev otevřena, není třeba souhlasu příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví. Pokud jsou lidské ostatky uloženy v hrobce a je třeba jejich přemístění mimo hrobku, vyžádá si žadatel souhlas hygienika v případě, že je zjevné, že lidské ostatky nejsou zetlelé.
- VII.13. Rakve s lidskými pozůstatky se ukládají do samostatného hrobu, pokud veřejný zájem nevyžaduje jejich uložení do společného hrobu.
- VII.14. Doklady nutné pro převzetí a provedení pohřbení lidských pozůstatků do hrobů:
- a) souhlas nájemce hrobového místa; pokud zemřel, je možno jeho lidské pozůstatky pohřbít bez jakéhokoliv souhlasu,
 - b) list o prohlídce zemřelého,
 - c) úhrada nájemného na dobu stanovené tlecí doby.
- VII.15. Všechny rakve včetně exhumačních musí být označeny štítkem nejméně se jménem zemřelého, datem narození, datem úmrtí, dnem pohřbu a názvem provádějící pohřební služby.
- VII.16. Rakve, použité pro pohřbívání do země, musí být vyrobeny z takových materiálů, aby ve stanovené tlecí době zetlely (mineralizace) spolu s lidskými ostatky. Za zetlelé se považují zbytky rakví (hlavních desek) o maximální velikosti 0,5 m² držící vcelku. Pro výrobu rakví, ukládaných do hrobu na pohřebišti, nesmějí být použity díly z nerozložitelných materiálů. Kovový díl (madla rakve apod.) lze použít jen omezeně.
- VII.17. Výplň rakví (vystýlka), transportní vaky vložené do rakví a rubáše mohou být vyrobeny pouze z lehce rozložitelných materiálů jako dřevěné piliny, papír, u vaků rozložitelné plasty a u rubášů látky. Tkanina, ze které je oblečení zemřelého vyrobeno, by měla být nejlépe bez chemických příměsí. K výrobě rakví a jejich nátěrů nesmí být použity barvy, lepidla a tvrdidla obsahující složky škodlivin či jedovatosti. Před spuštěním do hrobu musí být víko rakve pevně a trvale spojeno se spodní částí rakve.
- VII.18. Milodary vložené do rakve mohou být vyrobeny také pouze ze snadno rozložitelných materiálů.
- VII.19. Pro pohřbívání do hrobek je nutno použít rakve:
- a) vyrobené z dřevního materiálu s dlouhou trvanlivostí; do rakve bude umístěna poloviční zinková vložka,
 - b) kovové, nebo
 - c) dle ČSN Rakve.
- VII.20. Tlecí dobou se rozumí minimální doba nutná k tomu, aby proběhly a byly ukončeny redukční a oxidační fáze nutné k rozkladu lidských ostatků a jejich přeměně v neškodné látky. Tlecí doba stanovená pro město Brno je 10 let s výjimkou pohřebiště v Tuřanech, kde je tlecí doba stanovena v délce 15 let dle hydrogeologického posudku č. 34/2019 vypracovaného společností AQUA ENVIRO s.r.o.

Čl. VIII. Hrobové zařízení

- VIII.1. Za hrobové zařízení se považují jednotlivé díly rámu, soklů, pomníků, krycí desky, základy pomníků a rámu, které jsou spolu pevně spojeny čepy, konzolami apod. Tato hrobová zařízení se považují za věci movité.
- VIII.2. Za hrobové doplňky se považují volné nápisní desky, vázy, obaly na urny, svítilny, mísy apod.
- VIII.3. Dojde-li k ukončení nájmu hrobového místa bez přechodu vlastnického práva k hrobovému zařízení, je vlastník hrobového zařízení, které je umístěno na takovém místě, povinen toto zařízení odstranit ke dni ukončení nájmu, jinak bude se zařízením po marném uplynutí derelikční lhůty 3 let podle § 1045 odst. 1 a § 1050 odst. 1 občanského zákoníku naloženo jako s věcmi

opuštěnými. Podrobnosti jsou uvedeny v Postupu při nakládání s nalezeným a opuštěným hrobovým zařízením.

- VIII.4. Některá hrobová zařízení nebo hrobky lze provozovateli pohřebiště darovat písemnou darovací smlouvou po vzájemné dohodě.

Čl. IX.

Zřizování hrobového zařízení a podmínky provádění prací na pohřebišti

- IX.1. K vybudování hrobek a hrobových zařízení na pohřebišti je nutný předchozí souhlas správce. Před zahájením jakýchkoliv stavebních prací musí být uzavřena nájemní smlouva. Písemný souhlas správce pohřebiště je nezbytný k vybudování hrobového zařízení nebo jeho odstranění, výměně jednotlivých dílů a úpravám, při nichž je prováděn zásah do nosných konstrukcí. Bez písemného souhlasu rovněž nelze odnášet nebo odvážet hrobové zařízení nebo jeho části, ani jinak je přemisťovat. Ostatní úpravy hrobového zařízení musí být správci pouze oznámeny. Hrobové zařízení vybudované v rozporu s podmínkami uvedenými v souhlasu správce, které nájemce neuvede ani po písemné výzvě do řádného stavu, bude správcem odstraněno na náklady nájemce.
- IX.2. Hrobky jsou věci nemovitě, dočasně umístěné na pronajatém místě na dobu určitou.
- IX.3. Nájemce i právnická nebo fyzická osoba, již bylo provedení práce zadáno (dále jen stavebník), jsou povinni se řídit pokyny správce, zejména pokud jde o rozměry, tvar stavby, druh použitého materiálu, o odstraňování odpadu, přebytečné zeminy (výkopku) apod.
- IX.4. Při zřizování hrobového zařízení platí tyto zásady:
- a) základy musí být provedeny dle půdorysných rozměrů díla a min. do nezámrné hloubky a nesmí zasahovat do pohřbívací plochy,
 - b) výkop pro základy bude proveden do hloubky 800 mm pod úroveň terénu, základy z prostého betonu hloubky 600 mm budou spočívat na polštáři tloušťky 200 mm z netříděného šterkopísku,
 - c) ve zvláště nepříznivých podmínkách (např. jemnozrnné nesoudržné jíly) musí být hloubka základu zvětšena na min. 1000 mm,
 - d) při založení základů nutno brát ohled na zvláštní okolnosti, jako je např. možnost jejich budoucího porušení kořeny stromů apod., kdy výše uvedené hloubkové rozměry je nutno úměrně zvětšit,
 - e) u náhrobků je nutno brát v úvahu hloubku výkopu při předpokládaném otevírání hrobu s tím, že základová deska nesmí zasahovat do profilu výkopu hrobu,
 - f) sokly pod památníky a náhrobky musí být navrženy z dostatečně únosného materiálu, odolného proti působení povětrnostních podmínek, např. z prostého betonu, železobetonu, kamenného, příp. cihelného zdiva apod.,
 - g) přední a zadní rámy hrobu musí být v jedné přímce s rámy sousedních hrobů,
 - h) vlastní náhrobek a rámy musí být mezi sebou vzájemně kotveny,
 - i) při stavbě na svahovitém terénu musí být stavba včetně jejího příslušenství rovnoměrně odstupňována,
 - j) správce může dále podrobněji určit rozměry, tvar hrobového zařízení, případně druh použitého materiálu, minimální hloubku základů, odstupňování hrobového zařízení ve svahovitém terénu, šířku uliček mezi hrobovým zařízením, způsob uložení zeminy a odpadu při zřizování hrobového zařízení, jeho opravách a likvidaci,
 - k) nápisy na náhrobcích nesmí být v rozporu se zákonem, dobrými mravy a veřejným pořádkem.
- IX.5. Při zřízení hrobky platí tyto zásady:
- a) na zřízení hrobky musí být správci předem předána k odsouhlasení a vyjádření projektová dokumentace vypracovaná oprávněnou osobou, obsahující technickou zprávu, půdorys, řez s vyznačením jména, adresy nájemce (stavebníka), místo zřízení, a v případě památkově

chráněných objektů též souhlas příslušného odboru MMB. Projektovou dokumentaci je nutno předložit min. ve dvou vyhotoveních.

- b) hloubka výkopu je stanovena odvisle od počtu uvažovaných uložených rakví, max. však musí dosahovat 2600 mm.
 - c) stěny musí být vybudovány z porézních materiálů, např. z cihel, v případě provedení z litého betonu musí být z hrobky vyvedena difuzní zátka. Min. tloušťka musí být 150 mm plus izolační přízdívka s vodotěsnou izolací včetně impregnačních nátěrů.
 - d) dno hrobky může být vytvořeno upraveným výkopem. V případě vytvoření dna betonovou mazaninou musí být zřízen trativod rozměru min. 400 x 400 mm o hloubce 500 mm se štěrkopískovou výplní, příp. s osazením drenážní trubicou (např. z PVC).
 - e) zdivo bude provedeno na betonovém základě min. výšky 500 mm a v tloušťce podle předpokládané vyzdívky.
 - f) pro přístup do hrobky musí být ve stěně hrobky zřízeny kapsy, příp. zabudována stoupací železa a osazeno madlo nebo žebřík.
 - g) kovové prvky v hrobce (nosníky pro uložení rakví a stropní konstrukce) musí být opatřeny antikoročním nátěrem a jejich stav průběžně kontrolován.
 - h) zastropení hrobky musí umožnit snadné umístění rakve na jednotlivá stanoviště, přičemž vstupní otvor a světlost hrobky na délku rakve musí být min. 2200 mm.
 - i) k zastropení a uzavření hrobky musí být použity železobetonové stropní desky a povrch zaizolován proti vlhkosti.
 - j) vrchní ukončující vrstva bude provedena buď ve formě zásypu zeminou v tloušťce 200 mm, nebo krycí deskou (na již položené stropní desky), která hrobku při současném vytmelení spár trvalým tmelem neprodyšně uzavře.
 - k) vlastní hrobové zařízení s výjimkou rámu musí být postaveno mimo hlavní konstrukci hrobky na samostatném základu.
- IX.6. V případě nutné manipulace s lidskými ostatky v hrobce musí být přihlédnuto ke stanovené tlecí době, příp. musí být vyžádáno stanovisko příslušného hygienika.
- IX.7. Správce vydá souhlas se zřízením hrobky předem a stanoví další podmínky, zejména pak:
- a) lhůtu výstavby,
 - b) zabezpečení stanoviště a jeho okolí proti pádu osob a dále z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví návštěvníků pohřebiště a vyloučení střetu zájmů návštěvníků pohřebiště a stavby,
 - c) ochranu zeleně v okolí staveniště,
 - d) používání komunikací pohřebiště pro vozidla a mechanismy stavby,
 - e) způsob skladování materiálu, přebytečné zeminy, odpadu a jejich likvidaci,
 - f) povinnost dozoru při provádění stavby,
 - g) provádění průběžných kontrol průběhu stavby a závěrečnou kontrolou dokončeného díla.
- IX.8. Po dokončení stavby hrobky vyzve nájemce (stavebník) správce, aby dílo po technické stránce převzal (zkontroloval) a vydal povolení k užívání hrobky a stanovil zejména:
- a) druh použitelných rakví pro pohřbení v hrobce,
 - b) způsoby a cyklus provádění revizí hrobky,
 - c) požadavky na odstranění případných závad a nedostatků ve stanovené lhůtě. Současně správce převezme jednu soupravu projektové dokumentace skutečného provedení hrobky, kterou je povinen uchovávat ve svém archivu.
- IX.9. V průběhu veškerých prací je třeba dodržovat zásady piety, zdržet se hlučných prací dle pokynů správce, zajistit ochranu hřbitovní zeleně a jejího kořenového systému, udržovat pořádek a čistotu, skladovat materiál pouze na místech k tomu určených správcem. Znehodnocený materiál, zbytky hrobového zařízení a vytěženou zeminu je nutno pravidelně odvážet na skládku mimo pohřebiště na náklady stavebníka. Odvoz musí být ukončen nejpozději ke dni dokončení prací.



- IX.10. Nesmí být omezena průchodnost cest na pohřebišti a ztížen přístup k jednotlivým hrobovým místům.
- IX.11. Současně s dokončením prací je nájemce hrobového místa povinen jeho okolí uvést do původního stavu.
- IX.12. V případě provádění prací na pohřebišti stanoví jeho správce zhotoviteli spolu s předáním staveniště podmínky pro:
- a) celkovou hmotnost vozidel včetně nákladu s ohledem na přípustné zatížení komunikací v areálu pohřebiště,
 - b) jízdní trasy, včetně upozornění na zjevné závady na nich ke dni předání,
 - c) možnosti a způsob napojení na technické sítě (nápojové body elektřiny, vody apod.),
 - d) umožnění použití WC
 - e) zřízení stavebního dvora,
 - f) zajištění ochrany zeleně, kořenového systému a v případě vzniku škod řešení způsobu náhrady.
- IX.13. Při provádění prací je zhotovitel povinen zdržet se jakýchkoliv zásahů do hrobových míst, které by vedly k omezení práv a oprávněných zájmů jejich nájemců a dbát toho, aby nedošlo k poškození majetku správce a třetích osob. Případné vzniklé škody je zhotovitel povinen vlastním nákladem odstranit, resp. nahradit.
- IX.14. V průběhu zhotovování, údržby, oprav, nebo odstraňování hrobky či hrobového zařízení na pohřebišti, odpovídá nájemce hrobového místa za udržování pořádku, za skladování potřebného materiálu na místech a způsobem určeným správcem pohřebiště. Odstraňovaný stavební materiál, náhrobky, či jejich části, stejně tak i vykopanou zeminu je nájemce povinen nejpozději před přerušением práce téhož dne odvézt na svůj náklad na určené místo – stanovené v povolení správce.
- IX.15. Po skončení uvedených prací je nájemce povinen na svůj náklad uvést okolí příslušného hrobového místa a místa, která při práci znečistil, do původního stavu nejpozději do 48 hodin. Ukončení prací je nájemce povinen ohlásit správci pohřebiště a je povinen uhradit náklady spojené s odvozem a odstraňováním odpadu, vzniklého při pracích na hrobovém místě, pokud tak neučinil na vlastní náklad sám. Spolu s tím nahlásí změny hrobového zařízení, zakládající povinnost změnit, či doplnit předepsanou evidenci dle zákona. Totéž platí při likvidaci hrobového zařízení včetně základů a stavby hrobky.
- IX.16. Vlastník hrobového zařízení je oprávněn odstranit hrobové zařízení z pohřebiště po předchozím projednání se správcem a nájemcem hrobového místa.

Čl. X.

Podmínky pro otevření hrobu nebo hrobky provozovatelem pohřební služby

- X.1. Provozovatel pohřební služby smí otevřít hrob nebo hrobku na pohřebišti pro uložení lidských pozůstatků, nebo lidských ostatků, k provedení exhumace, popř. k jiným účelům, pokud správce pohřebiště obdrží v dostatečném předstihu před samotným otevřením hrobu nebo hrobky
- a) písemnou žádost nájemce hrobu či vypravitele pohřbu, pokud je zemřelým nájemce, o otevření hrobu nebo hrobky provozovatelem pohřební služby,
 - b) kopii té části smlouvy uzavřené mezi provozovatelem pohřební služby a vypravitelem pohřbu o vypravení pohřbu, která přikazuje pohřbít do příslušného hrobového místa,
 - c) doklad o oprávnění k podnikatelské činnosti v oblasti provozování pohřební služby a o oprávněnosti vykonávat podnikatelskou činnost technické služby – práce při kopání hrobů na pohřebištích (výpis z živnostenského rejstříku),
 - d) prohlášení, že uvedené práce zajistí provozovatel pohřební služby na vlastní náklad, vlastními zaměstnanci a s použitím vlastních pomůcek i náradí a na vlastní odpovědnost,

- e) osvědčení o získání profesní kvalifikace Hrobník nebo potvrzení o absolvování školení hrobníků od zaměstnance provozovatele pohřební služby, který bude hrob nebo hrobku otevírat,
 - f) doklad o ověření znalostí předpisů BOZP a PO,
 - g) protokolování předání pracoviště před i po pohřbení včetně fotografií příslušného hrobového místa před jeho otevřením a fotografie bezprostředně sousedících hrobů.
- X.2. Zaměstnanec pohřební služby, který bude hrob nebo hrobku otevírat, musí být správcem pohřebiště seznámen s Řádem, místními podmínkami a s jinými informacemi nezbytnými pro bezpečné a nezávadné otevření hrobu nebo hrobky.
- X.3. Provádí-li otevření hrobu nebo hrobky zaměstnanec provozovatele pohřební služby, správce pohřebiště je oprávněn kdykoli
- a) zkontrolovat průběh prací, stav výkopu a pažení, dohlédnout na zabezpečení vykopané hrobové jámy proti pádu třetí osoby a přítomnost druhého pracovníka provozovatele pohřební služby,
 - b) požádat o přerušení prací; v takovém případě je zaměstnanec provozovatele pohřební služby povinen práce neprodleně pozastavit,
 - c) pokud jsou dány bezpečnostní a provozní důvody, vykonávat nad zaměstnancem provozovatele pohřební služby stálý dohled zaměstnancem správce pohřebiště, který je zpoplatněný dle platného ceníku.
- X.4. Otevření hrobu, u něhož neuplynula tlecí doba od posledního pohřbení, je možné provést jen tehdy, pokud příslušná krajská hygienická stanice povolila manipulaci s nezetlelými lidskými ostatky.
- X.5. Správce pohřebiště může odmítnout otevření hrobu nebo hrobky, jsou-li k tomu závažné důvody, např. bezprostřední blízkost vzrostlého stromu, u něhož by musely být přerušeny hlavní kořeny (což by vedlo k narušení stability stromu), pokud je pohřebiště a jeho porost v nepříznivém stavu v důsledku vichřic, dešťových srážek, nebo pokrytí povrchu sněhem a ledem.
- X.6. Správce pohřebiště zajistí při otevření hrobu a hrobky provoz na pohřebišti tak, aby nebyl narušen veřejný pořádek a aby byl vyloučen přenos možné nákazy.
- X.7. Náklady vzniklé správci pohřebiště v souvislosti s otevřením hrobu nebo hrobky hradí ten, kdo o otevření požádal. Provozovatel pohřebiště má nárok na úhradu přiměřených nákladů dle platného ceníku za poskytnuté výše uvedené a další související služby.

Čl. XI. Zeleň na pohřebišti

- XI.1. Správce může dle svého uvážení a bez souhlasu nájemce odstranit vysazené dřeviny v hrobovém místě, které vykazují znaky vzrostlých stromů a mohly by v budoucnu způsobovat škody na majetku a ohrožovat bezpečnost návštěvníků.
- XI.2. Likvidovat vzrostlou zeleň lze jen při dodržení zvláštního předpisu⁶⁾.
- XI.3. Roste-li na hrobovém místě strom, který nelze vykácet a místo tedy neslouží svému účelu (nelze do něho pohřbívat), nemusí být místo dále pronajato.
- XI.4. Výsadba dřevin do hrobového místa je zakázána; náletové dřeviny na pronajatém hrobovém místě je nájemce povinen likvidovat dříve, než se stanou vzrostlými.
- XI.5. Nájemce ani návštěvník pohřebiště není oprávněn provádět jakékoliv zásahy do vzrostlé zeleně bez souhlasu správce.
- XI.6. Dřeviny na pohřebištích lze vysazovat pouze se souhlasem správce. Jedná se zejména o dřeviny, které vykazují znaky vzrostlých stromů a mohly by v budoucnu způsobovat škody na majetku a ohrožovat bezpečnost návštěvníků.

Čl. XII. Přírodní pohřebiště Údolí vzpomínek

- XII.1. Na přírodním pohřebišti Údolí vzpomínek umístěném v rámci areálu pohřebiště Líšeň platí tato odchylná pravidla od všeobecně platných pravidel daných tímto Řádem:
- a) uložení ostatků do hrobových míst je možné pouze po zpopelnění buď v ekologickém obalu předem schváleném správcem anebo formou vsypu do předem vyhloubených jamek,
 - b) hloubení jamek provádí pouze pracovníci správce,
 - c) na hrobová místa není možné umisťovat hrobová zařízení ani pokládat žádné květinové dary (plastové ani živé květiny) či jiné předměty,
 - d) záhony udržuje a jakékoliv rostliny na přírodním pohřebišti vysazuje výlučně správce,
 - e) květinové dary se pokládají na vyhrazené místo, a to pod Strom života,
 - f) svíčky je možné zapalovat na vyhrazeném místě u Pítka včetně možnosti zapalování plovoucích svíček přímo v Pítku,
 - g) cedulky se jmény a daty narození a úmrtí je možné umisťovat na plot v obřadním kruhu,
 - h) nájem hrobového místa se sjednává minimálně na dobu 10 let s možností sjednání navazující smlouvy na dobu určitou 10 let, popř. se souhlasem správce i na dobu kratší,
 - i) hrobové místo je možné si předplatit s nutností doplatit nájem na dobu 10 let od uložení ostatků,
 - j) obřad se objednává v kancelářích správce,
 - k) návštěvníci přírodního pohřebiště přinášející květinové dary a svíčky mohou pomoci k zachování čistoty a pořádku na pohřebišti tím, že na vyhrazených místech odstraní část již znehodnocené výzdoby (vyhořelé svíčky, již nevzhledné květinové dary apod.), která již neplní svůj účel a narušuje vzhled daného místa.
- XII.2. V otázkách tímto článkem výslovně neupravených se pro přírodní pohřebiště Údolí vzpomínek umístěném v rámci areálu pohřebiště Líšeň přiměřeně použijí obecná ustanovení tohoto Řádu.

Čl. XIII. Kontrola

- XIII.1. Kontrolovat dodržování tohoto Řádu jsou oprávněni provozovatel pohřebiště, správce, Policie ČR, Městská policie Brno, Krajský úřad Jihomoravského kraje a územně příslušné úřady městských částí.

Čl. XIV. Sankce

- XIV.1. Porušení tohoto Řádu bude postihováno podle § 5 odst. 1 písm. i) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích jako přestupek proti veřejnému pořádku. Za přestupek lze uložit pokutu až do výše 10 000 Kč.
- XIV.2. Přestupku se dopustí také ten, kdo dle zákona
- a) v rozporu s § 4 odst. 1 písm. f) zachází s lidskými pozůstatky nebo lidskými ostatky na pohřebišti způsobem dotýkajícím se důstojnosti zemřelého nebo mravního cítění veřejnosti,
 - b) v rozporu s § 4 odst. 1 písm. g) neoprávněně otevře na pohřebišti konečnou rakev s lidskými pozůstatky nebo urnu s lidskými ostatky,
 - c) v rozporu s § 4 odst. 1 písm. h) neoprávněně otevře na pohřebišti hrob nebo hrobku nebo neoprávněně provádí exhumaci,
- XIV.3. Za přestupky uvedené v bodu 2) lze uložit pokutu až do výše 100 000 Kč ve smyslu § 26 zákona.
- XIV.4. Trestní odpovědnost upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zejména pak odpovědnost za hanobení lidských ostatků dle § 359 citovaného zákona.

XIV.5. Odpovědnost za škodu upravují zvláštní předpisy.

Čl. XV. Zrušující a závěrečná ustanovení

- XV.1. Tento Řád byl ve smyslu § 102 odst. 3 zákona o obcích schválen Radou města Brna na schůzi č. R9/062 konané dne 06.12.2023.
- XV.2. Dnem nabytí účinnosti tohoto schváleného Řádu se ruší v celém rozsahu Řád veřejného pohřebiště schválený Radou města Brna na schůzi č. R8/092, konané dne 17.06.2020.
- XV.3. Právní vztahy neupravené tímto Řádem, vztahující se k provozování pohřebiště, se řídí zákonem.
- XV.4. Pokud se písemný styk provádí doručenkou na adresu nájemce místa na pohřebišti, platí fikce doručení uplynutím posledního dne úložní lhůty u pošty.
- XV.5. Pokud bude stejná věc popsána v několika dokumentech a v každém jinak, tak mají přednost v pořadí: samotná nájemní smlouva, Řád, zákon a občanský zákoník. Smlouva i Řád nesmějí být v rozporu se zákonem nebo být proti zákonu – speciálnímu i obecnému. Zvláštní ustanovení mají vždy přednost před obecnými, a to i když jsou uvedena v jednom dokumentu. Pokud není v žádném dokumentu nějaká věc upravena, řídíme se pravidly uvedenými v právních předpisech.
- XV.6. Výjimky z Řádu dle individuální žádosti může schválit Rada města Brna.
- XV.7. Tento Řád nabývá účinnosti 01.01.2024.
- XV.8. Řád veřejného pohřebiště spolu s Přílohou č. 1, 2 a 3 bude vyvěšen na úřední desce statutárního města Brna po dobu 15 dnů a po celou dobu platnosti tohoto Řádu musí být výňatek Řádu spolu s průběžně aktualizovanou Přílohou č. 1, 2 a 3 vyvěšen na každém pohřebišti města Brna na místě obvyklém. Současně bude Řád spolu s průběžně aktualizovanou Přílohou č. 1, 2 a 3 umístěn na internetových stránkách statutárního města Brna a správce.

V Brně dne

20.12.2023

JUDr. Markéta Vaňková
primátorka města Brna



Poznámky:

- 1) zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, v platném znění
- 2) zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění
- 3) zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech, v platném znění
- 4) např. zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, v platném znění, zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, v platném znění
- 5) zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, v platném znění
- 6) zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
- 7) obecně závazná vyhláška statutárního města Brna č. 15/2007, o ochraně zeleně, v platném znění
- 8) zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- 9) vyhláška MZV č. 65/1954 Sb., o Ženevských úmluvách na ochranu obětí války, v platném znění
- 10) Statut čestného pohřebiště města Brna, v platném znění
- 11) zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, v platném znění

Příloha č. 1

K Řádu veřejného pohřebiště statutárního města Brna

1. Seznam parcel, na kterých se rozkládají veřejná pohřebiště města Brna

- a) Ústřední hřbitov města Brna: 1814, 1815/1, 1815/2, 1816, 1819, 1820, 1821, 1822/1, 1822/2, 1823, 1824/1, 1825, 1826, 1827/1, 1829/1, 1829/2, 1830/2, 1830/3, 1830/4, 1831/1 v k.ú. Štýřice, 1192/3, 1193/82, 1193/25 v k.ú. Bohunice;
- b) Židenice: 7478, 7479/1, 7551/2, 7551/4, 7551/5, 7551/6, 7551/7, 7551/8, 7551/9, 7551/10, 7551/11, 7551/12, 7551/13, 7551/14, 7551/44 v k.ú. Židenice;
- c) Královo Pole: 3873, 3875 v k.ú. Královo Pole;
- d) Řečkovice: 3621/1, 3623/2, 3624/1, 3625/1, 3625/2, 3626, 3632/1, 3634/2, 3635/2, 3636/5, 3642/49, 3627, 3628 v k.ú. Řečkovice
- e) Komín: 2459, 2460, 2461/1, 2461/2, 2461/3, 2461/4, 2461/5, 2462, 2463/1, 2463/2, 2463/3, 2464/1, 2464/2, 2465/1, 2465/2 v k.ú. Komín;
- f) Slatina: 2169/1, 2169/2, 2169/3, 2170 v k.ú. Slatina;
- g) Tuřany: 24, 25, 26, 27/2 v k.ú. Tuřany
- h) Líšeň: 5316, 5317/1, 5317/2, 5318/12 v k.ú. Líšeň;
- i) Žebětín: 1461/9, 2938, 2939, 2940 v k.ú. Žebětín;
- j) Soběšice: 1243, 1244, 1263/9 v k.ú. Soběšice;
- k) Jehnice: 801/1 v k.ú. Jehnice.



Příloha č. 2

K Řádu veřejného pohřebiště statutárního města Brna

1. Způsoby pohřbívání na jednotlivých pohřebištích jsou následující:

Pohřebiště	Kopaný hrob	Hrobka	Urnový hrob	Kolumbárium	Vsyp	Rozptyl
Ústřední hřbitov	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Židenice	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano
Královo Pole	Ano	Ano	Ano	-	-	-
Řečkovice	Ano	Ano	Ano	-	-	-
Komín	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano
Žebětín	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-
Soběšice	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-
Jehnice	Ano	Ano	Ano	-	-	-
Líšeň	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-
Slatina	Ano	Ano	Ano	-	-	-
Tuřany	Ano	Ano	Ano	-	-	-

2. Vybavenost na jednotlivých pohřebištích:

Pohřebiště	Obřadní síň	Márnice	Zahradní středisko	WC	Vrátnice	Společný hrob	Čestné pohřebiště	Hřbitovní kaple
Ústřední hřbitov	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-
Židenice	Ano (nevyužívá se)	-	-	Ano	Ano	-	-	-
Královo Pole	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-
Řečkovice	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-
Komín	-	-	-	Ano	-	-	-	-
Slatina	-	Ano	-	-	-	-	-	-
Tuřany	-	Ano	-	Ano	-	-	-	Ano
Líšeň	Ano	Ano	-	Ano	-	-	-	-
Žebětín	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-
Soběšice	-	Ano	-	-	-	-	-	-
Jehnice	-	Ano	-	-	-	-	-	-

Příloha č. 3

K Řádu veřejného pohřebiště statutárního města Brna

1. Seznam doporučených rostlin k výsadbě:

Název	Slunce	Polostín	Stín
<i>Asarum europaeum</i> – kopytník evropský			✓
<i>Aurinia saxatilis</i> – tařice skalní	✓		
<i>Bergenia</i> – bergénie (všechny druhy)		✓	✓
<i>Cotoneaster dammeri</i> 'Streibs Findling' – skalník Dammerův	✓	✓	
<i>Cotoneaster dammeri</i> var. <i>radicans</i> – skalník Dammerův	✓	✓	
<i>Cotoneaster microphyllus</i> 'Queen of Carpets' – skalník drobnolistý	✓	✓	
<i>Epimedium</i> – škornice (všechny druhy)		✓	✓
<i>Euonymus fortunei</i> 'Minimus' – brslen Fortuneův		✓	✓
<i>Euonymus fortunei</i> 'Green Carpet' – brslen Fortuneův		✓	✓
<i>Geranium x cantabrigiense</i> – kakost kantabrijský	✓	✓	
<i>Geranium macrorrhizum</i> – kakost oddenkatý	✓	✓	
<i>Geranium sylvaticum</i> – kakost lesní	✓	✓	
<i>Heuchera</i> – dlužicha (všechny druhy)		✓	
<i>Hosta</i> – bohyška (všechny druhy)		✓	✓
<i>Hypericum calycinum</i> – třezalka kalíškatá		✓	✓
<i>Iberis sempervirens</i> – štěničník vždyzelený	✓		
<i>Lamium galeobdolon</i> – hluchavka žlutá		✓	✓
<i>Lamium maculatum</i> – hluchavka skvrnitá		✓	✓
<i>Lavandula angustifolia</i> – levandule úzkolistá	✓		
<i>Nepeta x faassenii</i> – šanta zkřížená	✓		
<i>Pachysandra terminalis</i> – tlustonitník klasnatý			✓
<i>Sedum</i> – rozchodník (vyšší druhy)	✓		
<i>Stachys byzantica</i> – čistec vlnatý	✓		
<i>Vinca minor</i> – barvínek menší		✓	✓
<i>Waldsteinia ternata</i> – mochnička trojčetná		✓	

Handwritten signature